

Sygn. akt III AUa 911/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2018 r. w Lublinie

sprawy K. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość emerytury i kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 3 sierpnia 2017 r. sygn. akt VIII U 3130/16

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że początkową datę obliczenia wysokości emerytury ustala na dzień (...);

II. oddala apelację w pozostałym zakresie.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Czaja Elżbieta Gawda

III AUa 911/17

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 18 lipca 2016 roku dokonał ponownego ustalenia kapitału początkowego dla K. D.. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 44,86 %, a podstawa wymiaru kapitału została ustalona w kwocie 547,69 złotych. Kapitał początkowy wyniósł 84.277,16 złotych. Do okresów składkowych przyjęto 22 lata, 7 miesięcy i 19 dni, tj. 271 miesięcy, a do nieskładkowych 7 dni, tj. 0 miesięcy. Zakład poinformował jednocześnie, że okres od dnia 1 stycznia 1981 roku do dnia 30 listopada 1981 roku przyjęto jako urlop bezpłatny, ponieważ w karcie wynagrodzeń brakuje wynagrodzeń za wskazane miesiące. Ponadto z kart wynagrodzeń

za okres od marca 1986 roku do grudnia 1991 roku nie przyjęto kwoty składników zmiennych, ponieważ brakuje wynagrodzenia zasadniczego. Za okresy od 3 czerwca 1975 roku do 31 lipca 1976 roku, od sierpnia 1976 roku do grudnia 1979 roku, od marca 1986 roku do 31 grudnia 1991 roku oraz od stycznia 1998 roku do grudnia 1998 roku przyjęto minimalne wynagrodzenia

Następnie decyzją z dnia 20 lipca 2016 roku organ rentowy przyznał K. D. prawo do emerytury od dnia(...), tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość świadczenia do wypłaty została ustalona na kwotę 996,94 złotych miesięcznie.

Od tych decyzji odwołanie do Sadu Okręgowego w Lublinie wniosła K. D., nie zgadzając się z ich rozstrzygnięciem. W uzasadnieniu wskazała na rozbieżność pomiędzy okresem składkowym przyjętym przez Zakład w zaskarżonej decyzji (271 miesięcy), a okresem przyjętym w decyzji z dnia 19 czerwca 2006 roku (282 miesiące). Ponadto taki sam okres organ rentowy przyjął w decyzji z dnia 18 października 2010 roku. Na rozprawie w dniu 11 stycznia 2017 roku wnioskodawczyni poinformowała, że kwestionuje również okres od marca 1986 roku do grudnia 1991 roku, za który organ rentowy przyjął wynagrodzenie minimalne.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2017 roku zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 20 lipca 2016 roku i ustalił K. D. prawo do emerytury w wysokości 1480,83 (tysiąc czterysta osiemdziesiąt, osiemdziesiąt trzy złote) od dnia(...)oraz zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 lipca 2016 roku i ustalił K. D. wysokość kapitału początkowego na dzień (...) w wysokości 102.357,75 złote.

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, że decyzją z dnia 19 czerwca 2006 roku organ rentowy ustalił K. D. kapitał początkowy, przyjmując do okresów składkowych 23 lata, 6 miesięcy i 19 dni, tj. łącznie 282 miesiące.

W dniu 23 września 2010 roku K. D. złożyła wniosek o emeryturę. Dołączyła do niego karty wynagrodzeń z okresu zatrudnienia w (...) spółce akcyjnej za lata 1980-1997. Decyzją z dnia 18 października 2010 roku organ rentowy odmówił wnioskodawczyni emerytury. W decyzji znajduje się informacja, że do okresów składkowych przyjęto 23 lata, 6 miesięcy i 19 dni.

Zaskarżoną decyzją z dnia 18 lipca 2016 roku organ rentowy dokonał ponownego ustalenia kapitału początkowego, ustalając okres składkowy na 22 lata, 7 miesięcy i 19 dni, tj. 271 miesięcy. Nie uwzględniono okresów od dnia 1 stycznia 1981 roku do dnia 30 listopada 1981 roku. Drugą zaskarżoną decyzją z dnia 20 lipca 2016 roku organ rentowy, po rozpatrzeniu wniosku K. D. z dnia (...), przyznał jej emeryturę w wysokości 996,94 złotych miesięcznie.

K. D. w okresie od dnia 3 czerwca 1975 roku do dnia 28 lutego 1999 roku była zatrudniona w (...) spółce akcyjnej, gdzie wykonywała pracę kontrolera jakości wyrobów, referenta ds. obliczeniowo-płacowych i referenta ds. administracyjnych. W czasie zatrudnienia nie korzystała z urlopu bezpłatnego. Do grudnia 1981 roku wnioskodawczyni miała ustaloną godzinową stawkę wynagrodzenia. Składniki wynagrodzenia za każdy miesiąc były wyszczególniane w prowadzonej przez zakład pracy karcie wynagrodzeń.

W grudniu 1981 roku pracodawca zmienił wnioskodawczyni stawkę godzinową na stałą, ustalając za ten miesiąc wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 4.100,00 złotych. W związku ze zmianą stawki zmienił się również wzór karty wynagrodzeń prowadzonej dla wnioskodawczyni, która została podzielona na rubryki zawierające informacje o składnikach wynagrodzeń (w tym płacy zasadniczej) oraz potrąceń w okresie jednego roku.

W wyniku niesumiennego uzupełniania kart wynagrodzeń wynagrodzenie zasadnicze wnioskodawczyni za okres od marca do października oraz za grudzień 1986 roku nie zostało określone. Od 1987 roku obowiązywał inny wzór kart wynagrodzeń, w której wynagrodzenie zasadnicze nie było wyszczególnione w składnikach płacowych za poszczególne miesiące.

Od 1992 roku ponownie zmieniono wzór kart wynagrodzeń. Znajdowała się w nich stawka wynagrodzenia zasadniczego przyznawana za poszczególne miesiące.

K. D. w toku toczącego się postępowania sądowego pismem z dnia 19 stycznia 2017 roku zwróciła się Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o ponowne ustalenie kapitału początkowego. Do wniosku dołączyła karty wynagrodzeń z okresu zatrudnienia w (...) spółce akcyjnej za lata 1980-1997 i 1999. Dołączyła także kserokopie dowodów wypłat zawierających informacje o miesięcznych wyliczeniach wynagrodzenia za lata 1986-1991 i 1998.

Decyzją z dnia 23 lutego 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał ponownego ustalenia kapitału początkowego zaliczając okres zatrudnienia od 1 stycznia do 30 listopada 1981 roku do okresów składkowych. Nie uwzględnił jednak kart wynagrodzeń za okres od marca 1986 roku do grudnia 1991 roku oraz kserokopii dowodów wypłaty za lata 1986-1991 i 1998. Na tej podstawie w dniu 24 lutego 2017 roku Zakład wydał również decyzję o przeliczeniu emerytury.

K. D. w okresie zatrudnienia w (...) spółce akcyjnej osiągała roczne zarobki w wysokości:

- w 1981 roku – 56.031,00 złotych,
- w 1986 roku – 174.832,00 złote,
- w 1987 roku – 221.413,00 złotych,
- w 1988 roku – 419.754,00 złote,
- w 1989 roku – 1.791.881,00 złotych,
- w 1990 roku – 9.061.570,00 złotych,
- w 1991 roku – 13.766.800,00 złotych,
- w 1998 roku – 10.996,04 złotych.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony w oparciu o zeznania wnioskodawczynie oraz dokumenty zgromadzone w toku postępowania sądowego, a także w aktach emerytalnych i w aktach kapitałowych.

Zeznania wnioskodawczynie zostały w całości uznane za wiarygodne. Wnioskodawczynie wyjaśniła, że braki w wynagrodzeniu za okres od stycznia do listopada w karcie z 1981 roku wynikały ze zmiany sposobu wynagradzania, a zarobki za ten okres udokumentowane są na innych kartach. Wnioskodawczynie wyjaśniła również, że za okres od marca 1986 roku do grudnia 1991 roku pracownik zakładu prawdopodobnie nie wypełniał w sposób solidny kart wynagrodzeń i nie wpisywał stawki zasadniczej. Zgodnie z zeznaniami wnioskodawczynie miała jednak wówczas ustalone wynagrodzenie stałe. Takie wyjaśnienie znalazło potwierdzenie w kserokopiach dowodów wypłaty. Sąd nie znalazł zatem powodów, dla których miałyby odmówić zeznaniom wiary.

Dowody z dokumentów w postaci decyzji oraz wniosków zostały uznane za wiarygodne. Szczególne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy miały jednak dowody z kart wynagrodzeń oraz dowody wypłat za sporny okres.

Odnosnie pierwszego okresu spornego, tj. wynagrodzenia za okres od stycznia do listopada 1981 roku Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że wnioskodawczynie nie miała wówczas przyznanego wynagrodzenia stałego, w związku z czym na dołączonej wraz z wnioskiem o emeryturę karcie nie znajdowała się informacja o wynagrodzeniu. Dopiero z pismem z dnia 18 stycznia 2017 roku wnioskodawczynie przedłożyła przed organem rentowym szczegółową kartę zarobków za ten okres, co stało się podstawą do uwzględnienia spornego okresu w decyzjach ZUS z dnia 23 lutego oraz 24 lutego 2017 roku. Karta zarobków za okres od stycznia do listopada 1981 roku jest wypełniona w sposób analogiczny do karty za rok 1980 i zawiera takie same rubryki, co potwierdza stanowisko ubezpieczonej, że pracowała wówczas w innym systemie wynagradzania. Karta za rok 1980 nie była kwestionowana przez organ rentowy.

Karty wynagrodzeń za okres od marca 1986 roku do grudnia 1991 roku zostały przez organ zakwestionowane z uwagi na brak wyodrębnionego wynagrodzenia zasadniczego.

Sąd uznał jednak, że taka okoliczność nie uzasadnia przyjęcia za ten okres wynagrodzenia minimalnego. W ocenie Sądu rzeczywiście przysługujące wnioskodawczyni wynagrodzenie w roku 1986 roku zostało wypłacone w kwocie brutto wskazanej w tabeli „Wynagr. brutto”, którą należało przyjąć przy obliczaniu wysokości świadczeń. Tym bardziej, że za lata 1982-1985 organ rentowy brał pod uwagę sumę wynagrodzenia z tożsamej tabeli wraz z zasiłkiem chorobowym. Ponadto Sąd dał wiarę wnioskodawczyni, że przysługiwało jej wynagrodzenie zasadnicze. Natomiast odnośnie okresu od stycznia 1987 roku do września 1989 roku, od stycznia do listopada 1990 roku oraz 1991 roku w ocenie Sądu należało przyjąć wynagrodzenie wpisane w odpowiednich kartach zarobków w tabeli „inne”. W tym okresie karty wynagrodzeń nie zawierały rubryki przeznaczonej na wpisanie wynagrodzenia brutto. Umieszczenie wpisu w karcie na samym końcu każdego wiersza przyporządkowanego kolejnym miesiącom oraz wysokość wskazanych kwot, nieznacznie się różniących, w ocenie Sądu pozwala jednak na ustalenie, iż była to suma składników wynagrodzenia, jakie wnioskodawczyni otrzymała w poszczególnych miesiącach.

Za pozostały okres, tj. od października do grudnia 1989 roku oraz grudzień 1990 roku Sąd przyjął kwoty wskazane w dowodach wpłat dołączonych przez wnioskodawczynię w dniu 18 stycznia 2017 roku. Dokumenty te nie zostały uwzględnione przez organ rentowy z uwagi na brak wskazania składników wynagrodzenia przyjętych do płacy podstawowej, brak pieczętki zakładu pracy oraz podpisu osoby sporządzającej, ślady poprawek oraz brak dokumentów oryginalnych. Sąd uznał jednak, że zakwestionowane dokumenty mogą stanowić podstawę obliczenia wysokości kapitału początkowego oraz emerytury, przy czym kwoty wpisane w karcie wynagrodzenia za rok 1989 roku w tabeli „inne” za poszczególne miesiące odpowiadają kwotom określonym jako „Wyn. brutto” wynikającym z kserokopii dowodów wpłat. Podobnie w przypadku zarobków za kolejne miesiące w 1990 roku (k. 80-81 a.k.). Skoro zatem wynagrodzenie brutto wskazane w dowodach wypłaty za miesiące od stycznia do września 1989 roku oraz od stycznia do listopada 1990 roku jest tożsame z wpisami w kartach wynagrodzeń za ten okres, to w ocenie Sądu nie było przeciwwskazań do uznania dowodów wpłat za dokumenty wiarygodne i odzwierciedlające rzeczywiste zarobki ubezpieczonej. W tej sytuacji w przypadku braku wpisu wynagrodzenia w kartach wynagrodzeń od października do grudnia 1989 roku oraz w grudniu 1990 roku należało przyjąć wynagrodzenie wykazane w kserokopiach dowodów wpłat za te miesiące.

Sąd uznał za wiarygodne kserokopie dowodów wypłat za rok 1998, za który wnioskodawczyni nie przedłożyła karty wynagrodzeń, natomiast wynagrodzenie za grudzień ustalił odliczając zarobki za okres od stycznia do listopada od przychodu rocznego wykazanego w obliczeniu podatku sporządzonego przez pracodawcę.

Mając powyższe na uwadze Sąd zwrócił się do organu rentowego o hipotetyczne wyliczenie kapitału początkowego oraz emerytury. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił, że przy uwzględnieniu ustaleń Sądu wartość kapitału początkowego na dzień (...)wynosić będzie 102.357,75 złotych, a wysokość emerytury na dzień (...)– 1.480,83 złotych.

Sąd Okręgowy orzekł, że zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887, tekst jedn. ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Sposób obliczania wysokości kapitału początkowego uregulowany jest w art. 174 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Wedle ust. 2 tego artykułu przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem (...).

Sąd Okręgowy wskazał, że szczegółowe zasady postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe określają przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r., nr 237, poz. 1412). Stosownie do § 21 ust. 1 rozporządzenia, środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być dowodzone wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami. Nie mają więc zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów (wyrok SN z dnia 7 grudnia 2006 roku, I UK 179/2006, LEX nr 342283).

W toku niniejszego postępowania organ rentowy kwestionował wynagrodzenie z wybranych okresów zatrudnienia wnioskodawczyni w (...) spółce akcyjnej, które były udokumentowane kartami wynagrodzeń, dowodami wypłat oraz obliczeniem podatku. W oparciu o zeznania ubezpieczonej, a także po analizie spornych dokumentów i okresów zatrudnienia Sąd uznał, iż sporne mogą one stać się podstawą do obliczania wysokości świadczenia, co zostało wyjaśnione wyżej. Na ich podstawie, zgodnie z zaleceniami Sądu, w toku postępowania organ rentowy dokonał wyliczenia wysokości kapitału początkowego – 102.357,75 złotych oraz wysokości emerytury – 1.480,83 złotych. Wysokości kapitału oraz emerytury są zatem wyższe w porównaniu z tymi wskazanymi w zaskarżonych decyzjach.

Kierując się powyższymi ustaleniami Sąd w punkcie I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 20 lipca 2016 roku i ustalił K. D. prawo do emerytury w wysokości 1.480,83 złotych od dnia(...), a w punkcie II zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 lipca 2016 roku i ustalił K. D. wysokość kapitału początkowego na dzień(...)w wysokości 102.357,75 złotych.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a w szczególności art.2129 ust.1 poprzez ustalenie prawa do przeliczenia emerytury od dnia(...), podczas gdy wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia (...);
2. naruszenie prawa procesowego przez przekroczenie wyrażonej w art.233 § 1 kpc zasady swobodnej oceny dowodów poprzez przyjęcie, że złożona przez wnioskodawczynię dokumentacja płacowa była wystarczająca do dokonania przeliczenia świadczenia.

Wnosił o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna jedynie w części dotyczącej daty ustalenia prawa do przeliczenia świadczenia emerytalnego. Wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia(...), a zatem również od tej daty należało ustalić jej prawo do przeliczenia świadczenia w wysokości obliczonej przez Sąd Okręgowy. Wyrok Sądu Okręgowego został zatem wydany z naruszeniem dyspozycji art.129 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst

jedn. Dz.U. z 2017 roku, poz.1383) przez jego niewłaściwe zastosowanie poprzez przyznanie prawa do przeliczenia świadczenia przed dniem spełnienia przesłanek do jego nabycia.

Z tych względów i na mocy powołanego powyżej przepisu oraz na podstawie art.386 § 1 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w punkcie I sentencji.

W pozostałej części apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy przeprowadził bardzo dokładne i wnikliwe postępowanie dowodowe i ocenił wszystkie przedstawione w sprawie dowody, nie przekraczając przy ich ocenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art.233 § 1 KPC. Przedstawione przez wnioskodawczynię jako dowód wynagrodzeń uzyskiwanych w spornych latach kserokopie dokumentacji płacowej w połączeniu z innymi dowodami zebranymi w sprawie mogą stanowić wiarygodny dowód na wysokość wypłacanych zarobków. Wiarygodność dokumentacji potwierdzają pozostałe dowody z okresu zatrudnienia a ponadto informacje w nich zawarte są zgodne z dołączonym przez wnioskodawczynię angażami z wysokością stawki godzinowej. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i ocenił materiał dowodowy zgodnie z zasadami proceduralnymi, nie przekraczając granic określonych w art.233 § 1 KPC. W uzasadnieniu wyroku Sąd odniósł się do kwestii mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i ocenił zasadność odwołania na podstawie powołanych przepisów z przytoczeniem ich treści.

Nie można również podzielić zarzutu co do wadliwości ustaleń Sądu przez przyjęcie, że dokumentacja przedstawiona przez wnioskodawczynię stanowi wystarczający dowód na wysokość wynagrodzeń. Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania doszedł do przekonania, że dowody te mogą stanowić podstawę ustalenia wysokości uzyskiwanego przez wnioskodawczynię wynagrodzenia. Skoro została wykazana wiarygodność dokumentacji płacowej potwierdzająca wysokość wypłaconego wnioskodawczyni wynagrodzenia, przeto zasadnym było oparcie się na tym dowodzie, stąd też brak jest podstaw do przyjęcia, że wypłacane wynagrodzenie nie stanowiło podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i wnioski prawnicze zawarte w motywach zaskarżonego wyroku i przyjmuje za własne. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich powtarzania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 roku II UKN 61/97 – OSNAPiUS 1998/3/104, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku I PKN 339/98 – OSNAPiUS 1998/24/776).

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok w pozostałej części pełni odpowiada przepisom prawa, dlatego apelacja nie może być uwzględniona.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 KPC orzekł, jak w punkcie II sentencji.